LAUSUNTO

VN/14515/2026

Vastaanottaja: Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Lausunto 7.5.2025

Kuuleminen 8.5.2025

Aihe: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (Tane) kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle julkisen talouden suunnitelman selonteosta 2027–2030. Tane edistää sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnassa, joten lausunto keskittyy sukupuolten tasa-arvoon liittyviin näkökulmiin.

Julkisen talouden suunnitelmassa tulisi näkyä vaikutukset myös sukupuolten tasa-arvoon

Tane toteaa, että julkisen talouden monivuotisesta suunnitteluprosessista puuttuu mekanismi, joka tarjoaisi kattavaa tietoa julkisen talouden muutosten vaikutuksista sukupuolten tasa-arvoon. Valtiovarainministeriön talousarvioesityksen valmisteluohjeiden mukaisesti ministeriöt valmistelevat talousarvioesitysten pääluokkakohtaiset yhteenvetotarkastelut sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta omalla hallinnonalallaan. Valtion budjetin vaikutuksista sukupuolten tasa-arvoon ei kuitenkaan nykyisellään ole saatavilla kattavaa, tilastoihin ja tunnuslukuihin perustuvaa tietoa.

Tane Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

p. 0295 16001, tane.stm@gov.fi
www.tane.fi

Ilman huolellista arviota uudistusten ja menosäästöjen sukupuolivaikutuksista on vaikeaa selvittää, millaisia vaikutuksia talouspoliittisilla toimilla on tasa-arvon kehitykseen sekä naisten ja miesten asemaan yhteiskunnassa. Tane huomauttaa, että tasa-arvolain (4§) mukainen velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa koskee niin valtioneuvostoa kuin myös lainsäätäjää.

Tane pitää erittäin tärkeänä, että julkisen talouden suunnittelun prosessia ja sukupuolitietoista budjetointia kehitetään niin, että se mahdollistaa myös sukupuolivaikutusten arvioinnin. Kehittämisessä voidaan hyödyntää myös tutkimustietoa ja muissa maissa käytössä olevia hyviä käytäntöjä.[1]

Hallituskauden uudistusten ja sopeutustoimien sukupuolivaikutuksista tarvitaan selvitys

Talouspolitiikan sukupuolivaikutuksia on arvioitu erillisillä selvityksillä kahdella edellisellä hallituskaudella. Vuosina 2017–2018 Tasa-arvoa talousarvioon -hankkeessa (VN-TEAS) kehitettiin tasa-arvotutkimukseen, taloustieteelliseen tutkimukseen ja mikrosimulointiin perustuvia menetelmiä vero- ja etuusmuutosten, julkisen palveluiden muutosten ja työllisyysvaikutusten sukupuolinäkökulmaiseen arviointiin. Menetelmiä hyödynnettiin Juha Sipilän hallituksen talousarvioiden suorien ja epäsuorien sukupuolivaikutuksien arvioimisessa. [2]

Viime hallituskaudella vuosina 2022-2023 valtiovarainministeriö teetti asiantuntijaselvityksen kauden talouspolitiikan sukupuolivaikutuksista. Selvitys koostui kahdesta osasta: vaalikauden etuus- ja veromuutosten sukupuolivaikutusten tarkastelusta sekä kauden kolmen keskeisen uudistuksen (perhevapaauudistus, oppivelvollisuuden laajentaminen, pohjoismaisen työvoimapalvelun käyttöönotto) sukupuolivaikutusten arvioinnista. [3]

Kuluneella hallituskaudella on toteutettu merkittäviä rakenteellisia uudistuksia ja sopeutustoimia Suomen julkisen talouden tasapainottamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut tällä hallituskaudella toteutettujen, toimeentuloturvaan ja sosiaali- ja

[1] Esimerkiksi: Tanhua, Inkeri & Aarninsalo, Hinni (2025) Sukupuolitietoinen budjetointi valtionhallinnossa: Hyviä käytäntöjä Ruotsista, Irlannista ja Espanjasta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2025:21 sekä käynnissä oleva tutkimus: Sukupuolten välisen palkkaeron muutokset Suomessa | Tieto käyttöön

[2] Elomäki, Anna & Ylöstalo, Hanna (toim.) (2018) Tasa-arvoa talousarvioon – talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi ja sukupuolitietoinen budjetointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 52/2018.

[3] Paavola, Juho-Matti et al. (2023) Vaalikauden 2019–2023 talouspolitiikan sukupuolivaikutusten arviointi: Mikrosimulaatioanalyysi sekä kolmen keskeisen uudistuksen arviointi. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:17.

terveyspalveluihin kohdistuvien lainsäädäntömuutosten yhteisvaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta vuosina 2024 ja 2025.[4]

Sosiaali- ja terveysministeriön arviomuistiot sisältävät jonkin verran tietoa myös sukupuolivaikutuksista. Työikäisten osalta sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, että muutosten yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti naisiin. Esimerkiksi työttömyysturvaa koskevien muutosten on arvioitu lisäävän merkittävästi työttömien henkilöiden asumistuen ja toimeentulotuen tarvetta ja työssäoloehdon pidentäminen kohdistuu työttömistä erityisesti naisiin, sillä he työskentelevät miehiä useammin määrä- ja osa-aikaisissa työsuhteissa.

Iäkkäiden osalta naiset ovat yliedustettuina pienituloisissa iäkkäissä ja sosiaaliturvaan kohdistuvat leikkaukset yhdessä tehtyjen asiakasmaksujen korotusten ja itselle maksettavaksi jäävien lääkekustannusten kasvun kanssa kohdistuvat pienituloisten, paljon palveluja käyttävien iäkkäiden toimeentuloon erityisen voimakkaasti. Toisaalta Iäkkäillä miehillä voi korostua yksinäisyys ja toimintakyvyn nopeampi heikkeneminen, minkä vuoksi sukupuoleen liittyvien erojen huomioiminen on olennaista, jotta palvelut ja tukitoimet tavoittavat kaikki iäkkäät tasapuolisesti.

Aiempiin arviointeihin nojaten voidaan siis olettaa, että esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluita tarjoaviin järjestöihin kohdistuvilla merkittävillä uusilla leikkauksilla ja asiakasmaksuihin tehtävillä korotuksilla on kielteisiä vaikutuksia jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja paljon julkisia palveluita käyttäviin ihmisiin ja siten myös sukupuolten tasa-arvoon.

Tane pitää tärkeänä, että kuluvan hallituskauden talouspolitiikan sukupuolivaikutuksia arvioidaan perusteellisemmin kahden edellisen kauden tapaan. Arvioinnin tavoitteena olisi muodostaa kokonaiskuva siitä, miten kuluvalla hallituskaudella toteutetut keskeiset uudistukset ja sopeutuspäätökset ovat vaikuttaneet eri sukupuoliin ja sukupuolten tasa-arvoon. Arvioinnissa olisi tärkeä huomioida myös muutosten yhteisvaikutuksia.

Tane esittää, että hallituskaudella toteutettujen julkiseen talouteen kohdistuneiden rakenteellisten uudistusten ja sopeutuspäätösten sukupuolivaikutuksia arvioidaan erillisellä hankkeella.

[4] Vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelu lainsäädännön muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö 2024 sekä Toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelu lainsäädännön 2024–2026 muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Sosiaali- ja terveysministeriö 2025.

Muita huomioita

Hyvinvointialueiden tehtäviin tehtävät muutokset

Tane korostaa hyvinvointialueiden toimintaan ja rahoitukseen liittyvien muutosten arviointia sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta. Hyvinvointialueet ovat kuntien ohella maamme suurimpia työnantajia, ja niiden työntekijöistä yli 80 % on naisia. On tärkeää seurata, miten sote-alaan kohdistuvat muutokset vaikuttavat esimerkiksi naisten työllisyyteen ja työoloihin.

Turvakotien rahoitus

Tane pitää erittäin myönteisenä, että julkisen talouden suunnitelmassa turvakotien paikkamäärien lisäämiseen varataan vuosittainen 3,45 milj. euron lisämääräraha vuoden 2026 talousarvion mukaisesti, jolloin vuosittainen rahoituksen taso nousee 31 milj. euroon.

Valtion tutkimus- ja kehittämisinvestoinnit

Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä. Tane pitää tärkeänä varmistaa, että nykyiset ja tulevat julkiset investoinnit tutkimus- ja kehittämistoimintaan pyrkivät osaltaan purkamaan Suomen sukupuolen mukaan vahvasti eriytyneitä työmarkkinoita, hyödyntävät mahdollisimman laajaa osaamispohjaa ja mahdollistavat eritaustaisten ihmisten kouluttautumisen tukemisen aloille, jotka ovat tulevaisuuden näkökulmasta Suomelle tärkeitä. On tärkeää kiinnittää huomiota erityisesti naisten aliedustukseen ns. STEM-aloilla.[5] Naisten vähäinen määrä STEM-aloilla on ongelma, koska se rajoittaa monipuolisen osaamisen ja innovaatioiden kehittymistä teknologiassa ja tieteessä. On esimerkiksi arvioitu, että Suomen teknologiateollisuuden yrityksissä tarvitaan kymmenen vuoden sisällä 140 000 uutta osaajaa. Osaajatarpeesta 74 % kohdistuu korkeakoulutettuihin.[6]

Pia Sundell
varapuheenjohtaja
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Taina Riski
pääsihteeri
Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

[5] Suomessa naisten osuus esimerkiksi tekniikan alan opiskelijoista on noussut, mutta pysyttelee edelleen noin kolmanneksessa kaikista alan opiskelijoista. Naisten osuus paikan vastaanottaneista eri koulutusasteilla yhteishaussa - Teknologiateollisuus ry

[6] Selvitys: Teknologiateollisuuden osaajatarpeesta jopa 74 % kohdistuu korkeakoulutettuihin – toimiala tarvitsee 140 000 uutta osaajaa 10 vuoden aikana - Teknologiateollisuus ry